

היום נלמד בעזרת ה':

גיטין דף לה

(בעמוד הקודם)

גמרא: מאי איריא אלמנה: מה המיוחד באלמנה שמשיבין אותה כשהיא באה לקחת את הכתובה, והרי כל מי שבא להיפרע וליטול מנכסי יתומים צריך להישבע?

תירוצ: אלמנה איצטריכא ליה: היה מקום לחשוב שאלמנה לא תצטרך להישבע בכדי ליצור 'חן' הגברים בעיני הנשים שירצו להתחתן כשידעו שהיא קל להן להוציא את הכתובה. קמ"ל שגם היא צריכה להישבע.

*

למדנו במשנה שנמנעו מלהשביע את האלמנה. הגמרא מבררת מדוע?

אמרה ליה יהנה סם המות וכו': כלומר יועיל סם המות לאחד מבני אם נהנתי מהדינר שהפקדת אצלי.

מאי טעמא איענשה?: הרי היא באמת לא נהנתה מהדינר הזה כי העני קיבל אותו? והתשובה שהיא הרויחה את המקום של הדינר בתוך הלחם, דהיינו אם לא היה שם דינר היא היתה צריכה לשים יותר קמח בשביל לאפות את הלחם.

קושיא: ומאי מי שנשבע באמת?: מדוע אמרו חכמים שהיא נשבעה באמת והרי היא לא נשבעה באמת כי היא כן נהנתה מהדינר? והתשובה: הכוונה היא: ומה מי שכמי שנשבע באמת נענש כך - כי היא היתה שוגגת ודומה הדבר כאילו נשבעה באמת.

כשראו את העונש החמור של השבועה אפילו בשוגג - נמנעו מלהשביע את האלמנה.

קושיא: אי משום הא וכו': אם זו הסיבה, מדוע נמנעו מלהשביע רק את האלמנה אבל גרושה כן משיבין אותה שלא נהנתה מהנכסים?

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

תירוץ: **אלמנה שאני**: בגלל שגם אם היא נהנית קצת מהנכסים היא מורה היתר לעצמה להחשיב את זה כשכר הטיפול ביתומים, ולכן היא נשבעת שלא קיבלה כלום, אך הרי זו שבועת שקר. אבל גרושה שלא מטפלת ביתומים אין את החשש הזה.

*

לא שנו: מה שאמרה המשנה שינמנעו מלהשביעה' זה רק בבית דין, אבל מחוץ לבי"ד משביעים אותה, לפי שהשבועה מחוץ לבית דין היא מדרבנן ופחות חמורה ואין עונשה מרובה כמו שבועה בבית דין שהיא מדאורייתא וחמורה ועונשה מרובה.

קושיא: **איני וכו'**: והרי רב לא היה מגבה כתובה לאלמנה לפי שנמנעו מלהשביעה, ואם מחוץ לבי"ד משביעים אותה מדוע רב לא השביע אותה מחוץ לבי"ד והגבה את כתובתה? אלא משמע שגם מחוץ לבי"ד נמנעו מלהשביעה! הגמ' נשארית בקושיא.

בסורא היו לומדים את הסוגיא כפי שלמדנו, שנשארנו בקושיא על רב. אבל **בנהרדעא** למדו את הסוגיא אחרת - אמר רב יהודה... אבל מחוץ לבי"ד משביעים אותה, ורב אמר שאפילו מחוץ לבי"ד לא היו משביעים אותה, וזה מתאים לשיטת רב שלא היה מגבה כתובה לאלמנה משום שנמנעו מלהשביעה אפילו מחוץ לבי"ד.

קושיא: **וליאדרה וליגבייה**: מדוע רב לא אמר לה שתידור על עצמה כל מה שיבקשו היתומים (= כתקנת ר"ג הזקן במשנתנו) ותוכל לגבות כתובתה?

תירוץ: **בשני דרב וכו'**: בזמנו של רב היו הנדרים קלים בעיניהם לעבור עליהם, ולכן לא סומכים על נדרה.

ההיא דאתאי: אלמנה אחת באה לפני **רב הונא** כדי לגבות כתובתה מהיתומים, אמר לה - מה אעשה לך שהרי רב לא מגבה כתובה לאלמנה, אמרה לו - הרי הטעם שלא מגבים לאלמנה הוא מהחשש שמא היא כבר קיבלה משהו עבור פירעון כתובתה, אני נשבעת חי ה' צבאות אם נהייתי מכתובתי משהו. אמר רב הונא - רב מודה שאם קפצה ונשבעה שהיא גובה את כתובתה.

ההיא דאתאי: אלמנה אחת באה לפני **רבה בר רב הונא** כדי לגבות כתובתה מהיתומים, אמר לה - מה אעשה לך שהרי רב לא מגבה כתובה לאלמנה, וגם אבא מרי (= רב הונא אבא שלי) לא מגבה כתובה לאלמנה. אמרה לו - שהיתומים יתנו לי מזונות. אמר לה - גם מזונות לא תקבלי, שהרי אמר רב יהודה אמר שמואל

שהתובעת כתובתה בבי"ד אין לה מזונות, לפי שבתביעת כתובתה היא מגלה דעתה שהיא רוצה להינשא, ובעלה התחייב לזון אותה רק כשהיא יושבת בביתו, וכיון שתבעת את כתובתך הפסדת את המזונות.

אמרה ליה: קיללה אותה אשה את רבה בר רב הונא ואמרה - הפכו את כסאו! אתה מחמיר עלי כשני האמוראים, גם כמו רב שאלמנה לא גובה כתובתה וגם כשמואל שהתובעת כתובתה הפסידה מזונותיה. כדי שהקללה לא תפגע ברבה בר רב הונא לכן הפכו את כסאו וחזרו וזקפו אותו, כדי שבכך תתקיים הקללה שלה ולא תפגע ברבה בר רב הונא, ולמרות זאת הוא לא ניצל מחולי שבא עליו.

אמר ליה רב יהודה וכו': כשתבוא לפניך אלמנה לגבות כתובתה, תאמר לה שתידור בבי"ד מה שיבקשו היתומים (= כפי תקנת ר"ג הזקן), או שתשביע אותה מחוץ לבי"ד שלא קיבלה כלום עבור כתובתה, ואני רוצה שיצא קול בעיר וישמע באוזני שאלמנה גבתה כתובתה, להראות שעשיתי כדעת שמואל ולא כרב, כדי להוציא מליבם של תלמידי רב (כגון רב הונא ובית דינו) שלא היו מגבים כתובת אלמנה.

גופא: הגמ' חוזרת לדברי רבי זירא אמר שמואל לעיל.

אבל גרושה משביעים: לפי שהיא לא טורחת עבור היתומים ולכן לא מורה לעצמה היתר לקחת משהו מהיתומים בלי להוריד זאת מכתובתה.

קושיא: וגרושה דאזרה לא? כלומר מדוע לא מספיק שהיא נודרת לבקשת היתומים כתקנת ר"ג הזקן, ומדוע עלינו להשביע אותה?

והא שלחו מתם: והרי שלחו מארץ ישראל לגבי אשה אחת שהיתה מבבל והלכה עם בעלה לארץ ישראל, וגרשה שם והיא תבעה ממנו את כתובתה, וכתבו לה פסק דין שתגבה את נכסיו שבבבל. וכך שלחו מארץ ישראל - אנו מעידים שאשה פלונית בת פלוני קבלה גט מידו של 'אחא בר הידיא' שמכנים אותו 'איה מרי', והאשה נדרה ואסרה על עצמה את כל פירות שבעולם אם היא קיבלה משהו עבור כתובתה, חוץ מטלית (= 'גלופקרא') אחת וספר תהילים אחד וספר איוב וספר משלי (= 'ממשלות') בלואים, והיא הביאה אותם לפנינו ושמנו (= מל' שומה) את שווים בחמשה מנה, כשהאשה תבוא לידכם תגבוה את שאר כתובתה. א"כ מוכח שגם גרושה מדירים ולא רק אלמנה!

תירוץ: היא לא היתה גרושה, אלא המעשה שם היה עם 'גט יבמין', כלומר בעלה מת ללא בנים והיבם שלה נתן לה גט כדי לפסול אותה על שאר האחים (= כפי שלמדנו במס' יבמות), והיא באה לגבות כתובתה מנכסי בעלה הראשון שהתאלמנה ממנו, ולכן הדירו אותה כתקנת ר"ג הזקן שמדירים אלמנה.

למדנו במשנתנו - התקין רבן גמליאל הזקן שתהא נודרת נו'. (כלומר תיקן ר"ג הזקן שהיא תידור ליתומים כל מה שירצו, דהיינו דבר שקשה לה לידור, כגון שתאמר 'קונם מזונות עלי אם כבר קיבלתי משהו עבור פירעון כתובתי' ותגבה את כתובתה):

אמר רב הונא: דברי המשנה (= שהיא נודרת וגובה) נאמרו רק במקרה שלא נישאת עדיין למישהו אחר, אבל אם כבר נישאת למישהו אחר לא מדירים אותה.

קושיא: **ניסת מאי טעמא?** מדוע אם נישאת לא מדירים אותה? לפי שבעלה יכול להפר לה והיא סומכת על כך ונודרת על שקר! (= כלומר שתידור שאם קיבלה כבר משהו עבור פירעון כתובתה תאסר במזונות, ולא אכפת לה לנדור כך למרות שבאמת כן קיבלה, לפי שבעלה יפר לה), וא"כ קשה שהרי גם כשלא נישאת היא תידור על שקר לפי שהיא סומכת על כך שלאחר שתינשא בעלה יפר לה.

תירוץ: **אין הבעל מפר בקודמין**: הבעל לא יכול להפר לה את נדרה שנדרה לפני הנישואין.

קושיא: **וניחוש וכו'**: נחשוש שמא תלך לחכם שיתיר לה את הנדר.

תירוץ: **קסבר וכו'**: רב הונא סובר שהנשאל לחכם על נדרו צריך לפרט איך נדר את הנדר, וא"כ כשהיא תפרט לחכם שהיא נדרה ליתומים 'קונם מזונות עלי אם כבר קיבלתי משהו עבור פירעון כתובתי' הוא לא יפר לה.

ורב נחמן אמר: רב נחמן חולק על רב הונא וסובר שדברי המשנה (= שהיא נודרת וגובה) נאמרו אפילו אם נישאת למישהו אחר.

קושיא: **ניסת? ודאי מפר לה בעלו** כלומר איך יתכן שהיא נודרת וגובה אפילו אם נישאת, והרי בוודאי שהיא תוכל לנדור על שקר לפי שבעלה יפר לה.

תירוץ: **דמדרינן לה ברבים**: מדירים אותה בפני עשרה אנשים, וסובר רב נחמן שנדר שהודר ברבים אין לו הפרה.

קושיא על רב הונא מברייטא: **מיתיבי**: אם נישאת, גובה כתובתה אם נדרה. ע"כ הברייטא. משמע שהיא נודרת כעת לאחר שנישאת, וזה שלא כדברי רב הונא שאמר שאם כבר נישאת למישהו אחר לא מדירים אותה.

תירוץ: לא, **דנדרה מעיקרא**: כלומר שאם נדרה לפני הנישואין גובה לאחר הנישואין, לפי שהבעל לא מפר בקודמין ולכן לא נדרה על שקר.

קושיא: **והתניא**: והרי למדנו בברייטא - נישאת, נודרת וגובה כתובתה. ע"כ הברייטא. משמע שהיא נודרת לאחר שנישאת! א"כ קשה על רב הונא.

תירוץ: **תנאי היא**: לקמן (מה): נחלקו התנאים האם נדר שהוזר ברבים יש לו הפרה או לא, רב הונא סובר כתנא שאומר שיש לו הפרה, ולכן אי אפשר להדירה ברבים לאחר שנישאת לפי שהבעל יפר לה, ורב נחמן סובר כתנא שאומר שאין לו הפרה ולכן אפשר להדירה ברבים לפי שהבעל לא יוכל להפר לה.

*

איבעיא להו: מי שבא לחכם שיתיר לו את נדרו, האם צריך לפרט בפניו איך נדר את הנדר, או מספיק שיאמר שנדר ואסר על עצמו דבר פלוני?

לדעת רב נחמן - לא צריך לפרט, לפי שיש לחשוש שמא הוא 'יחתוך' את דיבורו, כלומר שהוא לא יאמר לחכם את כל הפרטים, והחכם מפר על פי מה ששומע ממנו, אבל באמת הנדר לא הותר לפי שהוא לא פירט לחכם את הכל, לכן עדיף שלא יפרט אלא יאמר 'כך נדרתי ואסרתי על עצמי את הפירות ממין פלוני'.

ולדעת רב פפא - צריך לפרט, שמא הוא נדר על דבר איסור, כגון שאמר 'אסרו כל פירות העולם עלי אם אעבור עבירה פלונית' ובא לחכם שיתיר לו את נדרו כי רוצה לעבור את העבירה, ולכן צריך לפרט כדי שהחכם לא יתיר לו.

הגמ' מקשה על רב נחמן:

תנן: למדנו במשנה במס' בכורות - כהן שנשא אשה פסולה לכהונה הרי הוא פסול לעבוד בבית המקדש, עד שידור ממנה הנאה כדי שיגרש אותה (= שלאחר שנדר ממנה הנאה אסור לו לבוא עליה).

ותני עלה: ולמדנו בברייטא - הכהן הנ"ל נודר ממנה הנאה, ומיד יכול לעבוד אפילו לפני שגרש אותה, ולאחר שמסיים לעבוד יורד מהעבודה ומגרש אותה. ע"כ הברייטא.

ואי אמרת: ואם כרב נחמן שלא צריך לפרט את הנדר, א"כ יש לחשוש שמא הוא ילך לחכם שיתיר לו את נדרו, והוא לא יספר לחכם שאשתו פסולה לכהונה ואסורה עליו.

תירוץ: **דמדרינ ליה רביים:** מדירים אותו בפני עשרה אנשים.

קושיא: **הניחא וכו'.**

תירוץ: **דמדרינ ליה על דעת רבים:** כלומר בית דין אומרים לו 'הרי אנחנו מדירים אותך הנאה מאשתך על דעתנו', ונדר שהודר 'על דעת רבים' אין לו הפרה לכל הדעות ואין מי שחולק על כך, וכפי שאמר אמימר.

והני מילי לדבר הרשות: נדר 'על דעת רבים' אין לו הפרה רק כשנדר לדבר הרשות, כלומר שאנחנו לא צריכים שיפר לצורך דבר מצווה, אבל לצורך דבר מצווה אפילו 'על דעת רבים' יש לו הפרה. **הגמ' מביאה מעשה שהתירו נדר 'על דעת רבים' לצורך מצווה:**

כי ההוא: כמו אותו מלמד תינוקות שהדירו רב אחא 'על דעת רבים' שלא ילמד יותר, לפי שהיה מכה אותם יותר מידי, והחזירו רבינא ללמד לפי שהוא לא מצא מלמד שמדייק כמותו. הרי שלצורך מצווה אפילו 'על דעת רבים' יש לו הפרה.